

Cura

Kristendemokratisk ide & debat

juni 2005

- Side 2: Indledning
v. Cura-redaktionen
- Side 3: Hvad skal vi med en grundlov ?
v. Jan Nilsson
- Side 8: Grundloven og demokratiet
*v. Betina Hoffmann, Oluf Tang Engelund,
Jens Christian Kirk & Bjarke Friis*
- Side 12: Skal grundloven revideres ?
v. Bjarne Kallesø
- Side 17: Grundloven og EU
v. Jakob From Høeg
- Side 21: Europas fader
v. Bruno Langdahl
- Side 24: Hvis du vil vide mere

13

Velkommen

Velkommen til et nyt nummer af *Cura*. Det er snart grundlovsdag. Det markerer Cura med et nummer om Grundloven.

Den danske grundlov fejrer sin 156 års fødselsdag den 5. juni. Og det er værd af fejre. Grundlovens indførelse betød starten på den proces, der har gjort det danske samfund til et demokratisk retssamfund. Grundloven sikrer borgernes frihedsrettigheder og meget andet godt.

Grundloven blev sidst revideret i 1953. Debatten om en eventuel revision af grundloven har stået på med større eller mindre styrke i flere år. Som tiden går, vil behovet for en revision blive større og større. Samfundet ændrer sig konstant, og man må derfor spørge, om Grundloven stadig formår at møde nutidens udfordringer - eller kun udfordringer som var relevante for over 50 år siden.

Dette nummer af *Cura* er et indspark i debatten om Grundloven ud fra en kristendemokratisk vinkel.

Første artikel af Jan Nilsson spørger helt grundlæggende om, hvad vi skal med en grundlov. Svaret er, at Grundloven først og fremmest skal sikre borgerne mod magtmisbrug fra statens side.

Den næste artikel omhandler Grundloven og demokrati. Hvad skal der til for at sikre demokratiet? Er det sikret i den nuværende grundlov? Det spørger forfatterne Betina Hoffmann, Oluf Tang Engelund, Jens Christian Kirk og Bjarke Friis.

Bjarne Kallesø har været på opdagelse i arkiverne og giver et overblik over de vigtigste forslag til en revision af grundloven, som de seneste år er fremsat i Folketinget. Det drejer sig om forslag fra SF og Kristendemokraterne. Artiklen redegør for indholdet i forslagene og argumenterne bag.

Siger man Grundlov og grundlovsrevision, siger man også EU, suverænitet og Grundlovens status i EU-samarbejdet. Artiklen "EU og den danske grundlov" af Jakob From Høeg behandler hele dette svære og meget relevante emne.

Og så skal det hele alligevel ikke handle om grundloven: Til sidst i nummeret fortsætter vi vores serie om store kristendemokrater gennem tiderne. Denne gang handler det om den tidligere franske udenrigsminister Robert Schuman. Bruno Langdahl har skrevet portrættet om kristendemokraten, der i dag kaldes "Europas fader".

Med magasinet *Cura* ønsker vi at skabe rum for videreudviklingen af, og debatten om, den kristendemokratiske ideologi og dennes betydning, både internationalt og i en dansk sammenhæng. Vi håber, dette nummer må bidrage hertil.

God læselyst.

Hvad skal vi med en grundlov ?

af Jan Nilsson

Artiklen beskriver, hvilke elementer en god grundlov nødvendigvis må indeholde. Det drejer sig blandt andet om regler for statens virke, borgerpligter og ikke mindst begrænsning af statens magtudøvelse. Fra et kristendemokratiske synspunkt er magtbegrænsningen og magtens deling (berunder familiens og civilsamfundets suverænitet) uopgivelige principper, som derfor må være sikret i Grundloven.

Det står i Grundloven - eller gør det?

Skal man nævne noget, der kan samle danskerne er der Grundloven. Den er vi stolte over, og kan være det med god grund. Det er sikkert umuligt at finde nogen, der vil sige: Den grundlov - det er også noget pjat, vi ville have det meget bedre uden! Skal man sætte trumf bag et synspunkt, er det rigtig godt at kunne sige, at det står også i Grundloven, eller at det og det vil være grundlovsstridigt. Sådant et argument kan næste ikke modsiges.

Man hvad er det helt præcist Grundloven er så god til? Eller rettere: Hvad er det, vi tror, Grundloven er så god til, siden alle refererer til den, selvom de færreste sikkert har læst den?

Menneskerettigheder

En god grundlov kan være god til mange ting. Der er sikkert den udbredte opfattelse, at Grundloven sikrer borgerne nogle basale rettigheder. Det er der også noget om - men også kun *noget* om. Grundlovens kapitel om menneskerettigheder eller frihedsrettigheder er næsten uændret siden den første grundlov i 1849. Men andre ord lever Grundloven langt fra op til de krav og forventninger, man idag ville stille til sikring af borgernes rettigheder. Grundloven er for længst overhalet af internationale menneskerettighedskonventioner, som i praksis spiller den afgørende rolle, når det drejer sig om menneskerettigheder, også i Danmark.

Demokrati

Men Grundloven er garanten for vores demokrati, kunne man sige. Og det siger mange, og det er der også noget om - men kun *noget* om. For eksempel giver Grundloven mulighed for at fratage personer på overførselsindkomst deres stemmeret. Endvidere nævner Grundloven både forholdstalsvalg og flertalsvalg i enkeltmandskredse som muligheder ved folketingsvalg. Og flere andre eksempler kunne nævnes, hvor Grundloven ikke garanterer det, vi normalt forstår ved et

godt demokrati.

Så er der dem, der forslår, at alle, der tildeles dansk statsborgerskab, skal underskrive Grundloven. Igrunden er det et besynderligt forslag, for Grundlovens bestemmelser fra ende til anden er så godt som møntet på statsmagtens gøre og laden og ikke på borgerne. Det er f.eks. kun kongen/dronningen, ministre og folketingsmedlemmer, der kan bryde Grundloven. Det er derfor tronfølgeren ved sin 18 års fødselsdag og nyvalgte folketingsmedlemmer skal underskrive Grundloven. Almindelige borgere har ingen chance for et komme til at bryde Grundloven.

Baggrunden for at nydanskere skal underskrive Grundloven må derfor være, at Grundloven indeholder nogle grundlæggende værdier for samfundet, man som borger i Danmark er forpligtet på, og så er ideen jo god nok. Men sagen er bare, at den danske Grundlov ikke siger noget om samfundets værdier. Mens de fleste andre landes forfatninger direkte udtrykker nogle grundlæggende værdier, er det helt fraværende i den danske Grundlov.

Grundlovens funktion

Ovenstående viser, at Grundloven ikke på alle områder lever op til de forventninger, vi har til den. Alligevel kan man godt sige noget om, hvad Grundloven er god for - eller hvad en god grundlov principielt er god for. Her følger fem bud på, hvad en god grundlov bør indeholde - fem hovedpunkter, der gør en god grundlov god.

1) Spilleregler for statens virke

Grundloven beskriver, hvordan staten og dens institutioner fungerer. Det er den meget tekniske del af Grundloven, som faktisk fylder det meste.

Det drejer sig om Folketingets sammensætning; regeringens ansvar over for Folketinget; hvor tit der skal afholdes valg; at folketingsåret starter den første tirsdag i oktober og så videre.

2) Statens pligter over for borgerne

En god grundlov sikrer borgerne nogle basale rettigheder, som staten er forpligtet på at opfylde. I den nuværende danske grundlov drejer det sig om to (og kun to): For det første, at alle er garanteret en basal levestandard, så ingen sulter.

Grundloven siger, at den der ikke kan ernære sig selv (og hvis forsørgelse ikke påhviler andre) er berettiget til hjælp fra det offentlige. For det andet garanterer Grundloven alle borgere fri undervisning på folkeskoleniveau. Som bekendt har *borgerne* ikke pligt til at sende deres børn i en offentlig skole, men derimod har *staten/det offentlige* pligt til at tilbyde skolegang.

3) Borgerpligter

En god grundlov kan også kræve noget af landets borgere. På det punkt er den danske Grundlov meget tavs (som ovenfor beskrevet stiller grundloven stort set kun krav til staten og ikke til borgerne). Grundloven angiver dog en enkelt borgerpligt direkte, nemlig værnepligt for alle "våbenføre mænd". Og indirekte kan man tale om undervisningspligt. Pligten til at lade sine børn modtage undervisning af den ene eller den anden art er ganske vist ikke direkte formuleret, men i forbindelse med retten til fri undervisning på folkeskoleniveau tales der om

---

“den undervisningspligtige alder”.

Værdier

4) Grundlæggende værdier for samfundet

Det er allerede nævnt, at Grundloven ikke siger noget hvilke grundlæggende værdier, der er gældende for - eller burde være gældende for - Danmark. Bag Grundlovens konkrete bestemmelser ligger der naturligvis indirekte nogle værdier og et bestemt syn på, hvad det gode samfund er (f.eks. konstitutionelt monarki, magtens tredeling, demokrati, og statens pligt til at understøtte den evangelisk-lutherske kirke).

Mens den danske grundlov ikke direkte formulerer et bestemt værdisæt, kendes det fra de fleste andre landes forfatninger. Fordelen ved et egentlig værdisæt er, at man som borger og politiker bliver tvunget til at forholde sig til, og debattere, samfundets værdier på en mere aktiv måde, end tilfældet er med den danske grundlov. På samme tid giver de formulerede værdier mulighed for, at man kan holde den konkrete politik op imod idealet for det gode samfund og spørge, om den praktiske politik ligger inden for rammerne af det en gang definerede værdisæt.

Som eksempel på værdier i en forfatning kan nævnes forslaget til en forfatningstraktat, der siger: “Unionen bygger på værdierne respekt for den menneskelige værdighed, frihed, demokrati, ligestilling, retsstaten og respekt for menneskerettighederne, herunder rettigheder for personer, der tilhører mindretal. Dette er medlemsstaternes fælles værdigrundlag i et samfund præget af pluralisme, ikke-forskelsbehandling, tolerance, retfærdighed, solidaritet og ligestilling mellem kvinder og mænd.”

Begrænsning af magten

5) Begrænsning af statens magt

Grundloven begrænser statens mulighed for magtudøvelse. Det var faktisk hovedopgaven, da Grundloven blev til i 1849, og det er stadig enhver grundlovs eller enhver forfatnings fornemmeste opgave.

Problemet før Grundloven var for det første, at magten var samlet på ganske få hænder, og for det andet at magten var vilkårlig. Der var ingen mekanismer, der kunne sikre borgerne mod magtmisbrug fra statens side. Det er her, ideen om en grundlov kommer ind i billedet: Det er nødvendigt at nedskrive nogle spilleregler, som begrænser statens magt - nogle spilleregler som skal følges, om det er bekvemt eller ej; om der i det konkrete tilfælde måske kan findes gode grunde til det eller ej. På den måde står loven over både kongens lune, dommerens skøn og i sidste ende over flertallets ønsker nu og her. Grundloven gør visse handlinger umulige, selvom staten og et enigt Folketing måtte ønske det. Magtudøvelsen er begrænset én gang for alle.

<i>Magtens tredeling</i>	Begrænsningen af statens magt sker på tre måder i Grundloven. For det første ved magtens tredeling i den udøvende, lovgivende og dømmende magt. Statsmagten bliver spredt på tre selvstændige statsmagter, der skal holde hinanden i skak: Regeringen kan kun gennemføre sin politik, hvis det godkendes i Folketinget. Omvendt kan regeringen nægte at acceptere en lov fra Folketinget. Domstolene kan kende både regeringens forvaltning og Folketingets love for ulovlige (grundlovsstridige) og så videre.
<i>Demokrati</i>	For det andet begrænses statens magt helt oplagt ved demokratiet: Beslutninger kan ikke træffes, hvis ikke der er flertal for det i befolkningen/de folkevalgte repræsentanter.
<i>Frihedsrettigheder</i>	Og for det tredje begrænses statens magt ved Grundlovens frihedsrettigheder, der definerer, hvilke indgreb i den personlige frihed, der er ikke tilladt fra statens side. De er alle negativt defineret. De handler med andre ord om, hvad staten <i>ikke</i> må gøre: Politiet må ikke fængsle folk eller ransage folks hjem uden dom; Folketinget må ikke forbyde foreninger eller politiske partier; staten må ikke forbyde eller begrænse borgeres ret at ytre sig og så videre.

Magtdeling som kristendemokratisk princip

Magtspredning og kristendemokrati Grundloven handler altså først og fremmest om begrænsning af statens magt og om magtdeling, som også er kristendemokratiske hovedbegreber. Eller mere præcist: ideen om at magten i samfundet skal deles, og at de forskellige samfundsdomæners selvbestemmelse og suverænitet skal respekteres er kristendemokratisk hjerteblod. Tanken om civilsamfundet som en selvstændig og suveræn størrelse, uafhængig af både statsmagt og økonomiske interesser, udspringer faktisk af den mere grundlæggende idé om magtdeling og magtbegrænsning. Det samme kan siges om respekt for og værnet om privatlivets fred.

Men, vil nogen sige, Grundloven med magtens tredeling og magtspredning er jo ældre end noget kristendemokratisk parti. Hvordan hænger det sammen? Ideen om magtdeling som styrende princip for samfundet inklusive staten er naturligvis ikke udtænkt i kristendemokratisk partisammenhæng, men det er tanker, som har været bærende ideer gennem hele den kristne kultur, og som de kristendemokratiske partier idag i hele verden arbejder videre med. Her skal bare nævnes to eksempler: Martin Luther og oplysningsfilosoffen Montesquieu.

Luther Luther er blandt andet kendt for sin tese om de to regimenter. For Luther betød det ikke, at politik og kristendom eller en kristen etik ikke havde noget med hinanden at gøre, som det nogle gange fremstilles. Det betød derimod, at statsmagten og kirkemagten skulle holdes afskilte og hver især respektere hinandens magtudøvelse inden for hvert sit domæne. Med andre ord: Magtdeling og magtspredning.

Læser man Luther finder man ud af, at han ikke blot talte om stats- og kirkemagt, der skulle holdes adskilte, men han talte om tre regimenter/stænder som hver især var suveræne og uafhængige, nemlig staten, kirken og familien. Til familien regnede han også erhvervslivet, som på Luthers tid var en del af familiens husholdning. Inspirationen til senere tiders (kristendemokratiske) forståelse af samfundet som bestående af stat, marked, civilsamfund, familien m.m. er åbenlys.

Montesquieu Ideen om de tre statsmagter stammer fra Montesquieu i det 18. århundrede.

Montesquieu har dog meget mere at sige om magtdeling end de berømte tre statsmagter. For ham var delingen af statens egen magt blot en del af en idé om magtdeling generelt i samfundet.

Montesquieu ønskede at sikre egen-retten for alle samfundets forskellige domæner. Han taler om forskellige "kategorier af love", der gælder for hver af de forskellige kategorier eller domæner, som samfundet består af: Staten, det overstatslige, kirken, familien, børsen og så videre. Og de forskellige kategorier af love må ikke sammenblandes, siger Montesquieu. Det betyder for eksempel i praksis, at staten ikke må udbrede sin magt til at gælde familielivet eller det, vi idag kalder civilsamfundet. På samme måde skal familien og civilsamfund sikres mod uønsket økonomisk magtudøvelse. Pointen er klar: Samfundet er mere end staten. Samfundet er også mere end økonomiske interesser. Og de forskellige interesser og de forskellige dele af samfundet skal sikres deres suverænitet - i Grundloven.

Den gode grundlov - og onde tider

En god grundlov har ikke den store betydning i gode tider. Det vil sige, når alt ånder fred og fordragelighed, og ingen har planer om at misbruge sin magt. Men netop i gode tider skal man bruge kræfter på sin Grundlov, så den er solid og holdbar i onde tider.

Med Grundloven er det som med vedtægter i enhver forening. Vedtægter beskriver, hvordan man skal forholde sig, hvis man bliver uvenner. Man håber ikke man bliver det, men man forsømmer sin pligt, hvis ikke man får lavet nogle gode vedtægter i tide. Det erfarer man måske bittert engang senere.

Det er med andre ord vigtigt altid at overveje, om Grundloven lever op til de forestillinger, vi har om det gode samfund. Hovedpointen i denne artikel har været, at Grundloven (både historisk og indholdsmæssigt) først og fremmest handler om begrænsning af statens magt. Ud fra et kristendemokratisk synspunkt er det et uopgiveligt princip. Kristendemokratiet har også noget at bidrage med her, nemlig en forståelse af, at magtdeling og magtspredning ikke kun handler om staten men om hele samfundet, erhvervsliv, kirken, civilsamfund, familien og så videre.

Debatten om, hvordan en eventuel kommende grundlov kan sikre alle de forskellige samfundsdomæners suverænitet er derfor velkommen - sammen med overvejelser over samfundets grundlæggende værdier og alle de andre emner, der pludselig vil blive højaktuelle, den dag Grundloven skal revideres.

Om Jan Nilsson

Cand.theol., teologisk medarbejder ved Det mellemkirkelige Råd. Medlem af Kristendemokraternes hovedbestyrelse og tidligere landsformand for Kristendemokratisk Ungdom.

*Grundloven som
vedtægter*

*Debat om
grundloven*

Grundloven og demokratiet

af *Betina Hoffmann, Oluf Tang Engelund,
Jens Christian Kirk og Bjarke Friis*

Med udgangspunkt i den amerikanske politolog Robert Dahl opstiller artiklen fem teoretiske kriterier for at sikre demokratiet. Der redegøres for hvordan kriterierne er opfyldt i dag og hvad der sikres i grundloven. Endelig diskuteres hvordan grundloven i højere grad kan sikre demokratiet udfra de fem kriterier.

Kriterier for demokrati

Dahls fem kriterier

Den amerikanske politolog Robert Dahl opstiller fem kriterier, der skal garantere demokrati.

Effektiv deltagelse

Det første kriterium er *effektiv deltagelse*. I processen, hvor love og lignende vedtages, altså bindende beslutninger, der berører hele befolkningen, er det ønskeligt, at borgerne kan få tilstrækkelig og lige mulighed for at udtrykke deres ønsker om udfaldet af forhandlingerne. Det er ønskeligt, at der er tilstrækkelig og lige mulighed for, at stille spørgsmål til dagsordenen samt fremme en bestemt løsning frem for en anden.

Politisk lighed

Det andet kriterium er *politisk lighed*. Alle stemmer skal vægtes lige meget, ingen vægter mere end andre. Fuldstændig uafhængigt af hvad der stemmes om og hvilken procedure, der følges, så skal borgernes stemmer vægtes lige.

Oplyst forståelse

Det tredje kriterium er *oplyst forståelse*. Borgerne skal i vid udstrækning være oplyste. Jo mere oplyste borgerne er, desto bedre er grundlaget for gode velovervejede beslutninger. Grundlaget består i, at jo mere information, der ligger til grund for en meningstilkendegivelse, desto sikrere er det, at meningstilkendegivelsen reelt udtrykker, hvad borgeren ønsker, og hvad der er det bedste. Med kriteriet om oplyst forståelse følger et krav om en *åben dagsorden*. For at en borger kan være oplyst, skal borgeren kunne søge oplysninger. Det skal derfor ikke være muligt at udelukke nogen fra oplysninger, ligesom det er et krav, at beslutningstagere skal oplyse om de vedtagne beslutninger og deres baggrund.

Kontrol med dagsordenen

Det fjerde kriterium er *kontrol med dagsordenen*. Befolkningen skal have det sidste ord. Befolkningen (demos) er her forstået som alle, der er underlagt de bindende beslutninger. Dermed er befolkningen givet den ultimative beslutningskompetence. Denne kompetence kan gives til en forsamling, som det sker, når der eksempelvis er valg til Folketinget.

Det kategoriske princip

Det femte kriterium *det kategoriske princip*. Alle, der er omfattet af samfundets beslutninger, har ret til at have indflydelse på disse beslutninger. Det er således ikke muligt at undlade at give stemmeret til personer, der er bosiddende i landet eller til danske statsborgere bosiddende i udlandet. Det kategoriske princip omfatter *ALLE*, også børn, mentalt handicappede mv. der ellers regnes for umyndige. Det er på den måde et bredt begreb.

Fra teori til virkelighed

Fungerer kriterierne?

Disse kriterier er opstillet ud fra en teoretisk verden og relevansen, hvordan det opleves og fungerer i et demokrati, kan derfor diskuteres. At der skal være effektiv deltagelse, og at der skal være politisk lighed, er blevet en almindelig opfattelse blandt borgerne i Danmark.

Denne politiske lighed eksisterer i høj grad i form af princippet “én person, én stemme”. Diskussionen er i højere grad om nogen helt skal fratages muligheden for at stemme. Dermed overlappes til det kategoriske princip, som vi senere vil komme ind på. Det efterstræbes også, at folket har den ultimative beslutningskompetence. Det repræsentative demokrati betyder, at folket har uddelegeret et ansvar til en valgt forsamling. I tilfælde hvor der fratages kompetence, f.eks. suverænitetsafgivelse til EU, så er denne beslutning underlagt en folkeafstemning. Det er således folket selv, der direkte afgiver magt i tilfælde, hvor der ikke er nogen fortrydelsesret.

Oplyst forståelse eller manipulation?

De to andre kriterier er umiddelbart mere diskutabelt. Når en borger afgiver sin stemme, sker det så ud fra en oplyst forståelse af problemstillingen? Hvis vi tager folketingsvalget i 2001 som eksempel, så har analyser vist, at problematikken omkring flygtninge og indvandrere var en afgørende faktor for, hvor de enkelte satte deres kryds. Samtidig viste analyser også, at ganske få havde taget stilling ud fra andet end politikernes påstande og overskrifter. Ganske få havde altså taget stilling ud fra objektive oplysninger, og derfor kan man i dette tilfælde se, at kriteriet om oplyst forståelse ikke altid opfyldes.

Public service

Informationskravet, der ligger i kravet om en åben dagsorden, opfyldes blandt andet ved at public service lever i bedste velgående i Danmark. Public service er her forstået således, at staten har mulighed for at stille krav til bredden af nyhedsformidlingen, for at medierne kan benytte sendeflader, der udbydes af staten. Ligeledes er der stor informationsvirksomhed fra folketing, regering og andre offentlige instanser (kommuner har ugentlige informationer i lokalaviser mv.). Det kan diskuteres, om informationerne er objektive, og dermed kan være grund for en personlig stillingtagen, eller om medieverdenen tolker informationer og dermed værdilader dem, så en stillingtagen af den enkelte borger sker på baggrund af andres værdier eller ønske om at fastsætte en dagsorden.

Stemmeret for alle?

Det kategoriske princip er et meget bredt princip, og derfor vil det til enhver tid være umuligt at opfylde. Det er ikke muligt, at hver enkelt, der på valgtidspunktet er påvirket af bindende beslutninger, også skal kunne have indflydelse. Til et folketingsvalg skulle i så fald alle, der opholder sig i landet på lige netop det tidspunkt være berettiget til at stemme. Ligeledes skal børn og andre umyndige være berettiget til at stemme. På den baggrund vil der være grænser for, i hvor vid udstrækning dette kriterium kan opfyldes. Det er dog stadig muligt at opfylde kriteriet bedre, end det bliver i Danmark i øjeblikket.

Udenlandske statsborgere

Eksempelvis udelukkes borgere, der er bosiddende i landet men ikke er statsborgere, fra at stemme til folketinget. Kravet om statsborgerskab i forbindelse med stemmeret til folketinget medfører, at der er borgere, der kan leve i landet i adskillige år og være underlagt landets love og regler uden muligheden for at have indflydelse på hvem, der skal repræsentere dem i processen, hvor disse regler og love vedtages. Det kan være et demokratisk problem ud fra de opstillede kriterier, at eksempelvis flygtninge og indvandrere underlagt den danske lovgivning om integration ingen indflydelse har på, hvem der udformer lovene bag integrationen.

Grundlovens dilemma

Kan en grundlov sikre kriterierne?

Spørgsmålet er, hvordan ovenstående kriterier sikres i grundloven. Det skal ses i sammenhæng med detaljeringsgraden i grundloven, hvor der i dag flere steder står beskrevet, at de nærmere forhold ordnes ved lov. Dette hænger sammen med, at jo færre ting, der er skrevet ind i grundloven, desto længere holder den. På trods af at man i den seneste grundlovsrevidering forsøgte at være forudseende ved at tage højde for at Danmark senere kunne være interesseret i at afgive suveræniteten, har beskrivelsen af suverænitetsafgivelse ikke vist sig hensigtsmæssig i alle tilfælde. Det gælder f.eks. ved Nice-traktaten. Ligeledes er tronfølge-loven blevet forældet i forhold til samfundsudviklingen med hensyn til kønslig ligestilling. Diskussionen om detaljeringsgraden af grundloven er relevant, da den har indflydelse på, hvor ofte grundloven skal revideres. Samtidig er detaljeringsgraden afgørende for, hvor præcist man kan implementere ovenstående kriterier, uden at skele til i hvilken retning samfundet måtte udvikles.

Public service

Informationskrav i Grundloven

Siden den seneste revision af grundloven er den teknologiske udvikling gået stærkt, og det påvirker i en særlig grad informationskravet. Ytringsfriheden er i dag den eneste grundlovssikrede rettighed, der vedrører informationskravet før en

---

lov vedtages. Man kan dog med god grund diskutere om informationskravet skal sikres mere detaljeret i grundloven. På dette punkt er borgerne i dag bedre sikret med f.eks. de internationale aftaler, som Danmark har forpligtet sig til. Det gælder eksempelvis OSCE's "Copenhagen document", der bl.a. beskriver statens retningslinier for mediernes frihed i forbindelse med et demokratisk valg. En bedre sikring af informationskravet kunne opnås ved at sikre public service princippet som en del af informationskravet.

Åbenhed

Yderligere kan man diskutere hvorledes princippet om åbenhed skal sikres bedre i grundloven. Det kan virke paradoksalt, at det er blevet en dansk mærkesag i EU, mens det ikke i tilstrækkelig grad er sikret i vores egen grundlov.

Hvem er egnet til demokrati?

Valgret

I den nuværende grundlov er valgretten sikret for de borgere, der har dansk indfødsret og som er bosiddende i landet. Dog fratages valgretten indtil den alder, som er fastsat ved folkeafstemning og for umyndiggjorte. I grundloven er der desuden hjemmel til fratagelse af valgretten for straffede og folk på fattighjælp. Dette skal dog ske ved lovgivning, men er ikke taget i brug.

Kan og skal valgretten sikres bedre? Det er det spørgsmål, der umiddelbart melder sig. Man kan benytte et modereret princip til grundlovssikring af valgret, som går ud på at sikre valgretten til voksne, ikke umyndiggjorte statsborgere og borgere med varigt ophold. Det ville umiddelbart sikre udenlandsdanskernes valgret og fjerne muligheden for at fratage straffede og socialt dårligt stillede.

Voksen og varigt ophold

Tilbage står at bestemme hvem der er voksen og hvad der er et varigt ophold. I dag bestemmes det ved folkeafstemning, hvornår man opnår valgret og som sådan erklæres for voksen. Det ville dog være logisk at spørge hvilke kriterier, der hænger sammen med den aldersmæssige begrænsning. I øjeblikket er der et sammenfald med myndighedsalderen på 18 år. Dertil kommer, at man på dette tidspunkt har afsluttet den pligtige undervisning, hvorved kravet om oplyst forståelse i nogen grad burde være opfyldt. Omvendt er der ikke sammenfald med den kriminelle lavalder, som er 15 år. Det må anses som et problem i forhold til det kategoriske princip. Det er dog en moderering af bestemmelsen i forhold til kravet om dansk indfødsret, som muliggør en praksis i stil med kommunalvalgene. Her har indbyggere valgret såfremt de har boet i landet i mere end to år. En sådan bestemmelse kunne indføres ved lov.

Yderligere krav - og debat

Sammenholder man her det kategoriske princip med kravet om oplyst forståelse, ser man tydeligt muligheden for en konflikt, hvis varigheden af ophold er eneste præmis for opnåelse af valgret. Man kan her diskutere anvendelsen af øvrige krav,

---

der kræver en grad af oplyst forståelse og aktivering af informationskravet. Øvrige krav til opnåelse af valgret kunne være en bestået danskprøve og et bestået kursus om dansk demokrati. Det må dog understreges, at en sikring af valgret for de to behandlede grupper udover ved normative begreber, er svært at realisere. Alligevel bør det undergå en løbende debat og sikres ved lov.

Bibliografi

Robert A. Dahl: Democracy and Its Critics. New Haven: Yale University Press, 1989.

CSCE: Document of the Copenhagen Meeting of the Conference on the Human Dimension of the CSCE. Link: http://www.osce.org/documents/odihr/1990/06/1704_en.html

OSCE/ODIHR: Existing Commitments for Democratic Elections In OSCE Participating States. OSCE/ODIHR, okt. 2003. Conference for Security and Co-operation in Europe, jun. 1990. Link: http://www.osce.org/documents/odihr/2003/10/772_en.pdf

---

Om Betina Hoffmann

Tidl. landsformand for Kristendemokratisk Ungdom, Tidl. medlem af Folketinget.

Om Oluf Tang Engelund

Medlem af Hovedbestyrelsen i Kristendemokratisk Ungdom.

Om Jens Christian Kirk

Stud.theol., Politisk næstformand i Kristendemokratisk Ungdom. Tidl. landssekretær for Kristendemokratisk Ungdom.

Om Bjarke Friis

Landskasser i Kristendemokratisk Ungdom, tidl. landssekretær og politisk næstformand i Kristendemokratisk Ungdom.

Skal grundloven revideres ?

af Bjarne Kallesø

Artiklen gennemgår Kristendemokraternes og SFs argumenter for en grundlovsrevision.

Grundlovskommission

Der er og har ikke været flertal for at ændre grundloven i de senere år, men flere partier har dog forsøgt at få nedsat en forfatningskommission eller grundlovskommission. Kristendemokraterne har fremsat forslag om dette i 1989 og 1998 og SF i 1995, 1996, 1998, 2004 og senest i maj 2005. Forslagene blev imødegået, bl.a. fordi man ikke mente, at der var tilstrækkelig folkelig opbakning om emnet.

I det følgende beskrives, hvilke argumenter Kristendemokraterne og SF har for at mene, at en revision af grundloven er nødvendig.

Samfundets værdier ændres

Kristendemokraternes argumenter for en grundlovsrevision

I 1998 argumenterer Kristendemokraterne (KD) for en grundlovsændring med baggrund i, at samfundets holdning til værdier har forandret sig og en betydelig værdidebat foregår i øjeblikket i medier og blandt befolkningen. Det ændrede værdisyn, der hersker i samfundet, bør afspejle sig i grundloven. Jan Sjørnsen påpegede i sin ordførertale, at “150 års jubilæet var en naturlig og kærkommen lejlighed til at igangsætte et kommissionsarbejde, der kan forberede en ændret grundlov. Godt nok har den nuværende grundlov vist sig særdeles slidstærk, men det er alligevel snart 50 år siden, at den sidst blev ændret, nemlig i 1953. Siden dengang er der opstået nye problemer og udfordringer, som den nuværende grundlov af gode grunde ikke forholder sig til. Det gælder helt åbenbart i forhold til det internationale samarbejde ... og på menneskerettigheds- og værdispørgsmål”.

Revision er værdikamp

Desuden understregede Jann Sjørnsen at “kampen om, på hvilke punkter grundloven skal ændres, eller hvilke tilføjelser der så skal gøres, fundamentalt set

---

er en værdikamp. Det er et spørgsmål om, hvilke værdier vi hver især ønsker, skal være de grundlæggende og præge vores samfund. ... Grundlovsdebatten skal altså ikke kun sigte på at ændre grundloven, men også være med til at igangsætte en helt fundamental værdidebat, hvis perspektiver rækker langt videre.”

KDs hovedpunkter

Jann Sjursen redegjorde for de punkter, som KD (dengang KrF) anså som væsentlige:

1. Grundloven skal tilføjes et egentligt menneskerettigheds- og værdikatalog. Retten til liv er en af de grundlæggende menneskerettigheder, som skal ind i grundloven.
2. Forbud mod dødsstraf.
3. Præcisering af foreningsfriheden. Det gælder også retten til uhindret at stå uden for foreninger, inklusive fagforeninger.
4. Grundlovens bestemmelser vedrørende deltagelse i internationalt samarbejde skal præciseres.
5. Klarere præcisering af magtfordelingsprincippet, altså forholdet mellem den lovgivende, udøvende og dømmende magt.
6. Faste 4-årige valgperioder.
7. Tronfølgeoven ændret i forbindelse med en grundlovsændring, således at mænd og kvinder får lige adgang til tronen.

Værdikommision

Debat om immaterielle værdier

Som nævnt var omdrejningspunktet for parties ønske om en grundlovsændring værdidebatten. Partiet forsøgte samtidig at få nedsat en værdikommision, som skulle være igangsætter for en bred folkelig debat og bevidstgørelse om primært immaterielle værdier. Kommissionens formål skulle være at drøfte, hvordan der kan skabes en bred værdimæssig og samfundsetisk mobilisering for at vende nedbrydende udviklingstræk. Drøftelsen kunne også lægge grundlaget for, at det enkelte menneske tager større ansvar for sig selv og andre. Ingen af kommissionsforslagene blev dog vedtaget.

I Norge havde man i 1998 nedsat en lignende kommission, som havde fået megen positiv omtale og ført til en betydelig værdidebat i det norske samfund.

SFs argumenter for en grundlovsrevision

Som nævnt har SF også gennem mange år uden held forsøgt at få revideret grundloven. I deres seneste beslutningsforslag fra den 4. maj 2005 skriver Ole Sohn fra SF i sin redegørelse til om nedsættelse af en grundlovskommission:

Utidssvarende

“Den danske grundlov er den mest utidssvarende grundlov for et demokratisk

---

*grundlov mister
betydning*

land. Der er meget langt mellem grundloven som skrevet tekst fra 1953 og det, der udgør forfatningen for Danmark.

Derfor er Danmark i den situation, at hvis vi ikke snart får en ny grundlov, bliver den af mindre og mindre betydning som en del af landets forfatning. Valget står reelt mellem, om Danmark skal have en grundlov, hvor det er det skrevne ord, der gælder, eller en forfatning, hvor nogle elementer kan findes i grundloven, men hvor det meste ikke findes i grundloven, men findes i konventioner, som Danmark har tilsluttet sig, og i en række traditioner og fortolkninger m.v., som grundloven er suppleret med.”

*Langt fra grundlov
til virkelighed*

Den danske grundlov er fra 1953, men mere end to tredjedele af bestemmelserne i grundloven er stort set uændrede fra junigrundloven af 1849. Det betyder, at en række udtryk og formuleringer allerede i 1953 var utidssvarende og i flere tilfælde endda også formelt forkerte, hvilket naturligvis er med til at gøre grundloven endnu mere utidssvarende.

“Den nuværende grundlov bærer i mange henseender præg af, at mange af paragrafferne fra 1849 har overlevet. I alt optræder ordet »kongen« eller »kongens« 36 gange. I knap halvdelen af tilfældene betyder kongen regeringen. I de andre tilfælde betyder det kongen, men er uden betydning i dag eller udtrykker noget, der i dag ikke burde have grundlovsstatus.”

Menneskerettighederne

I følge SF er der dog først og fremmest behov for, at menneskerettighederne bliver udbygget, både de politiske frihedsrettigheder og de sociale rettigheder. “Det er i sig selv et argument for en ny grundlov, at vi i høj grad må ty til internationale konventioner, hvis vi skal finde ud af, hvilke menneskerettigheder og retsprincipper vi er beskyttet af. Det bliver ikke mindst markant, hvis erklæringen Den Europæiske Unions Charter om Grundlæggende Rettigheder bliver en del af en kommende EU-traktat, som også kommer til at gælde for Danmark, hvis den vedtages. Danmark har allerede tilsluttet sig EU-charteret, men det vil få en anden status, hvis det bliver en del af en kommende traktat. Erklæringen rummer både de menneskerettigheder og retsprincipper, som allerede er gældende i henhold til den europæiske menneskerettighedskonvention, og en række andre menneskerettigheder og retsprincipper, der ikke er indeholdt i denne konvention. Herefter vil grundloven kun indeholde en meget lille del af vore menneskerettigheder og grundlæggende retsprincipper. Det vil først og fremmest være i EU-charteret, Den Europæiske Unions Charter om Grundlæggende Rettigheder, vi skal finde de menneskerettigheder og retsprincipper, som danskerne er omfattet af, ikke i grundloven. “

Politiske partier

Endelig finder SF det utidssvarende, at grundloven hverken nævner begrebet folkestyre eller de politiske partier. “Grundlovens formuleringer om folketingsvalg og Folketingets arbejde er på det punkt formuleret, som om vi fortsat lever i 1800-tallet, inden man kendte noget til politiske partier.”

Kampen fortsætter

SFs seneste beslutningsforslag fra maj 2005 er endnu ikke færdigbehandlet, så det vides ikke i skrivende stund om forslaget bliver vedtaget. Det bliver interessant at se om tiden nu er moden til at tage en grundlæggende debat om, hvordan Danmarks nye grundlov skal se ud.

Bibliografi

B14: Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en værdikommission, Folketinget, 1998
Link: http://www.ft.dk/Samling/19981/beslutningsforslag_oversigtsformat/B14.htm

B26: Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en forfatningskommission, Folketinget, 1998.
Link: http://www.ft.dk/Samling/19981/beslutningsforslag_oversigtsformat/B26.htm

B86: Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en grundlovskommission, Folketinget, 2004.
Link: <http://www.ft.dk/Samling/20042/beslutningsforslag/B86/index.htm>

Om Bjarne Kallesø

Civilingeniør og ansat ved Herning Kommunes miljøafdeling. Medlem af Kristendemokraternes hovedbestyrelse. Læs mere på www.kd.dk/kallesoe

---

Grundloven og EU

af Jakob From Høeg

I den danske EU-debat har der siden medlemskabets første dage været diskussioner om forholdet mellem Grundlovens bestemmelser og medlemskabet af EU. Er der en konflikt? Kan der komme en konflikt? Debatten har ofte drejet sig om ordlyden i traktater og grundlov og de forskellige fortolkninger heraf og er blevet til en sag, der i sidste ende er overladt til de juridiske feinschmeckere. I denne artikel afdækker Jakob From Høeg det, som han mener er et relevant bud på en potentiel konflikt. Det drejer sig i højere grad om politisk legitimitet end diskussionen af angiveligt fordækte artikelbestemmelser i komplekse traktatsamlinger.

Suverænitetsafgivelser

*Efterkrigstidens
Europa*

Ved den sidste grundlovsrevision i 1953 tilpassede de danske politikere Grundloven til den nye internationale situation, som var blevet skabt i efterkrigstidens Europa. Den amerikanske tilstedeværelse i Vesttyskland og de allieredes fødselshjælp til udviklingen af nye demokratier banede vejen for en international situation, hvor respekt for suverænitet og efterlevelse af demokratiske spilleregler udgjorde landenes fælles samarbejdsgrundlag. Nye aktører var dannet eller under udvikling, f.eks. NATO, Europarådet og Kul- og Stålonionen. Grundlovsrevisionen skulle sikre rammen for Danmarks ageren i dette fremmedartede internationale system.

*Grundlovens ændring
i 1953*

Tidligere angav Grundloven alene retningslinierne for måden, hvorpå kongen (regeringen) kunne handle i "mellemlfolkelige anliggender", f.eks. i indgåelse af forpligtelser og overenskomster (traktater) eller i forbindelse med krig og fred. I 1953 blev der i Grundloven tilføjet artikel 20: "Beføjelser, som efter denne grundlov tilkommer rigets myndigheder, kan ved lov i nærmere bestemt omfang overlades til mellemlfolkelige myndigheder, der er oprettet ved gensidig overenskomst med andre stater til fremme af mellemlfolkelig retsorden og samarbejde." Med andre ord gav artikel 20 mulighed for at overdrage suverænitet til "mellemlfolkelige myndigheder" - dog under forudsætning af et 5/6 flertal i Folketinget eller flertal ved national folkeafstemning.

I nærmere bestemt omfang...

Mellemlfolkeligt EU

EF og det senere EU er en mellemlfolkelig myndighed, som på mange måder

---

udøver myndighed på områder, der traditionelt har været forbeholdt “rigets myndigheder”. Det er fx tilfældet, når der laves fællesskabslovgivning, når der træffes europæiske beslutninger, når den europæiske centralbank slår (euro)mønt, når EF-domstolen afsiger bindende domme osv. Ifølge Grundloven kan disse beføjelser kun overlades til EU efter proceduren i artikel 20.

Gummiparagraffen

Diskussionen om evt. grundlovsstridighed har drejet sig om artiklens formulering “i nærmere bestemt omfang”. Hvordan skal en EU-traktat skrives og hvordan skal EU-lovgivningen udformes, for at man lever op til kravet om, at suverænitet kun overdrages i nærmere bestemt omfang? I traktaterne forefindes artikler som den såkaldte “gummiparagraf”, som giver mulighed for, at EU kan udarbejde lovgivning på områder, der ellers ikke findes hjemmel for. Hjemmelskravet betyder, at der i en traktat eller en grundlov udtrykkeligt står, at man kan lave lovgivning på et bestemt område. Spørgsmålet er derfor, om Grundloven giver hjemmel til at man kan lave EU-lovgivning uden hjemmel! Kan man tale om suverænitetsafgivelse i nærmere bestemt omfang i en EU-traktatartikel, der giver mulighed for at lave love uden hjemmel? Højesteret mente, at det kunne man. Kynikere har spurgt, om et andet udfald af Grundlovssagen var muligt, når man betænkte de politiske konsekvenser heraf.

EU overtrumfer nationale love

EU-rettens forrang

Vi bliver i samme juridiske boldgade, når et andet stridsspørgsmål om forholdet mellem EU og Grundlov skal nævnes. EU-modstandere har nævnt EU-forfatningens artikel om “EU-rettens forrang frem for national ret” som en grundlovsstridig artikel. EU-rettens forrang handler om, at EU-love overtrumfer nationale love, hvis de er i konflikt. Dette princip har været en del af EU-retten siden 1964, men er aldrig blevet skrevet direkte i traktaterne. Med forfatningens formulering indskrives princippet. Problemet er ifølge visse (EU-skeptiske) iagttagere, at fx den danske og den tyske Højesteret har tilkendegivet, at det tilkommer dem at afgøre, om et givet område hører ind under EUs eller den nationale kompetence. Hvis nationale domstole og EF-domstolen er i konflikt på dette punkt, gælder EU-rettens forrang ikke. Argumentet er således, at det vil være grundlovsstridigt at traktatfæste artikler, som de nationale retssystemer ikke kan anerkende. Konsekvensen er nemlig, at man via en omvej indskrænker det nationale retssystems egen kompetence – og suverænitetsoverdragelsen bliver derfor i nærmere ubestemt omfang.

Legitimitet og balance...

Forfatningens ånd

De ovennævnte eksempler er komplekse, men også mere eller mindre konkrete,

---

idet de knytter sig til tekst og traktatartikler og juridisk argumentation. Jeg tror dog, at de største konflikter mellem det europæiske samarbejde og Grundloven skal findes i de knap så konkrete symboler, tanker og idéer, som omgærder forholdet mellem forfatning/Grundlov og EU. Betydningen af den *ånd*, som knytter sig til forfatninger.

Forfatningen som grundnorm

En forfatning er den grundnorm, som den statslige autoritet og legitimitet bygger på. Grundloven er skabt ved og i en befolkning og definerer samtidig befolkning og land. Respekt for grundlovens ånd er respekt for den 'kontrakt', som indgår mellem borger og samfund. Dybest set er Grundloven derfor et moralsk anliggende, der forpligter den enkelte borger til at være borger.

Hvad er barnets navn

Det er et stort mentalt skridt at gå fra traktat til forfatningstraktat eller forfatning eller EU-grundlov. Ved at bruge navnet forfatning om grundlaget for det europæiske samarbejde sendes der et signal om en ny grundnorm, en ny autoritetskilde, en ny identitetsskabelse. Der sendes et signal om dannelsen af et europæisk folk. Et *demos*, der skabes oppefra og ned.

Europæisk demos

En forfatning er omgærdet med symboler, der hører til et statsbygningsprojekt og skabelsen af et europæisk *demos*. Borgerrettighederne (Chartret) og brugen af betegnelsen forfatning er et del af dette billede. Det samme gælder betegnelsen "konvent", forsamlingen der udarbejdede forfatningstraktaten, og som qua sit navn knytter en historisk linie til konventet, der skrev USAs forfatning. At man i forfatningen opregner EUs egne symboler som flag, mønt, hymne og nationaldag hører selvsagt til småtingsafdelingen, men alle er facetter af et billede, hvor Unionen vil skabe sig legitimitet ved brug af ord og virkemidler, som traditionelt hører til nationalstaten. Men legitimitet gennem brug af nationalstatens identitetsskabende symboler opnås kun, hvis EU selv bliver en reel stat. Det ønske deles ikke af mange. Forfatningsretorikken vil derfor snarere opfattes som en trussel.

Balancering mellem suverænitet

EU-forskeren Joseph Weiler har gennem mange år skrevet om den hårfine forfatningsmæssige balance mellem EU og de europæiske stater - en balance, som er udtryk for EUs helt særegne karakter midt imellem et traktatbaseret samarbejde og en føderal statsbygning. Hans pointe (blandt mange) er, at EU trives bedst med et fleksibelt forhold mellem EU-retten og de nationale retlige systemer. Levende og uafgjorte dilemmaer og konflikter sikrer en balancering mellem suverænitet og europæisk handlekraft. Denne balance underbygger samarbejdets fortsatte beståen. For stærke og for snærende retlige bånd fremtvinger afklarende

---

afgørelser, men kan også føre til en fragmentering af samarbejdet eller udviklingen af et EU, hvis legitimitet vil nå uanede lavpunkter.

Vejen videre frem

*Borgernes
mægtiggørelse*

I Europa er man på vej til at få en ny traktat, der fastholder de 'oprindelige' grundlovsudfordrende elementer og som desuden er iført en grundlovs-lignende klædning. I det kristendemokratiske univers er borgernes mægtiggørelse i forhold til alle politiske niveauer og den folkelige forankring af politisk handling meget vigtige elementer. I forholdet mellem EU og Grundlov er det afgørende, at det nationale fællesskab og den borgernærhed, der ligger heri, tilgodeses i forhold til samarbejdet på det højere, internationale niveau.

EUs chance

Ved hver traktatforhandling har EU chancen for at skabe og styrke rammerne for et folkeligt forankret EU, hvis rødder har et solidt greb i de enkelte medlemslandes nationale demokratier. Virkeliggørelsen af en sådan ambition er efter min opfattelse i overensstemmelse med Grundlovens ånd. Gid det må ske.

Om Jakob From Høeg

Cand.scient.pol., medlem af Kristendemokraternes Hovedbestyrelse. Spidskandidat for Kristendemokraterne ved Europaparlamentsvalget i 2004.

Læs mere på www.kd.dk/jfhoeg

Europas Fader

af **Bruno Langdahl**

Hvem er tidernes mest indflydelsesrige kristendemokrater? Tænkeren, Lamménais, der udformede den første sammentækning af kristendom og moderne demokrati eller Luigi Sturzo, som frigjorde den kristendemokratiske idé fra kirken og lagde grunden til en verdensbevægelse? Sydamerikas og Østeuropas frihedskæmpere? Med på listen er uden tvivl den franske udenrigsminister, Robert Schuman, som med planen om en europæisk kul- og stålunion lagde grundstenen til EF og EU.

Mellem Frankrig og Tyskland

Schumans opvækst

Schuman blev født i Luxembourg den 29. juni 1886. Hans forældre var fra Lothringen (Lorraine), og familien flyttede kort efter til byen, der dengang var tysk. Schuman opvoksede således i Tyskland og blev uddannet i det tyske uddannelsessystem. I 1910 afsluttede han sin jura-uddannelse på Humboldt-universitetet i Berlin.

Politiker og modstandsmand

Efter 1. verdenskrig kom Lothringen i 1918 igen på franske hænder, og Schuman blev straks aktiv i fransk politik. Allerede i 1919 blev han valgt til medlem af det franske Deputeretkammer. Gennem sit arbejde erhvervede han sig en sådan anseelse, at tyskerne i 1940 forsøgte at overtale ham til at blive Lorraines gauleiter (national-socialistisk parti-distriktsleder og rigsstatsholder). Schuman takkede nej og blev samme år arresteret af Gestapo. Det lykkedes imidlertid Schuman at flygte fra fangenskab i 1942, hvorefter han tilsluttede sig den franske modstandsbevægelse.

Et kristendemokratisk parti

I denne periode var Schuman blandt andet med til at stifte det kristendemokratiske parti, Mouvement Républicain Populaire (MRP). Partiet havde rod i den katolske modstandsbevægelse og det tidlige kristendemokratiske parti, Parti Démocrate Populaire. MRP var et centrumparti, der hældte til venstre, snarere end til højre. I efterkrigsårene havde partiet en opslutning på omtrent 25%. Partiets arvtagere indgår i dag i Union pour la Démocratie Française (UDF).

Minister med europæisk sigte

Efter krigen tog Schumans karriere for alvor fat. I en kort periode fra 1947 – 1948 var han ministerpræsident, og året efter begyndte hans periode som udenrigsminister. Det var i dette hverv, Schuman i 1950 fremlagde Jean Monnets plan om en europæisk Kul- og Stålunion.

I 1958 – 1960 – efter at Rom-traktaten var trådt i kraft og EF's institutioner etableret - blev Schuman formand for Den europæiske parlamentariske forsamling (Europa-parlamentet).

Et nyt og fredeligt kontinent

Kristendemokrat, katolik og kompromismager

Schuman havde i mange år været optaget af, hvorledes man kunne overkomme Europas konfliktlinjer og skabe et nyt og fredeligt kontinent. Med opvæksten i det fransk-tyske grænseland og medvirken i to verdenskrige havde Schuman om nogen konsekvenserne af de europæiske konflikter inde på livet. Samtidig havde han en klar erkendelse af, at det århundrede gamle fransk-tyske modsætningsforhold måtte løses, før visionen kunne muliggøres.

Schuman-planen

I Monnets forslag, der skulle blive kendt som Schuman-planen, lå en konkret mulighed for at overkomme modsætningsforholdet: Hvis rustningsindustriens vigtigste råvarer, kul og stål, kom under europæisk kontrol, ville en ny fransk-tysk krig være utænkelig. Samtidig så Schuman en mulighed for i fællesskab og ved et udvidet marked at hæve Europas levestandard og frigøre midler til udvikling af det afrikanske kontinent.

Schuman, Adenauer og de Gasperi

Forslaget mødte særlig forståelse i Benelux-landene, Tyskland, der var ledet af Konrad Adenauer, og Italien, hvor Alcide de Gasperi var premierminister. Schuman, Adenauer og de Gasperi havde alle stået i opposition til fascismen under 2. verdenskrig. De var katolikker, ledende kristendemokrater og delte en vision om et frit, demokratisk og samlet Europa.

Founding fathers

Men selv om de tre kristendemokratiske *founding fathers* delte baggrund og vision, var de vidt forskellige personligheder. Mens Adenauer ofte var frembusende i sin politiske adfærd og de Gasperi kunne have en udtalt utålmodighed med det italienske demokratis "heste-cirkus" var Schuman smilende, beskeden og tilbageholdende. Hans vigtigste politiske egenskaber var faglig kompetence og en usædvanlig evne til at løse konflikter og finde kompromisser. Schuman gav altid Monnet, der oprindeligt fremkom med idéen om en fransk-tysk kul- og stålunion, æren for planen.

Europas samling

Den kristne inspiration

Som nævnt var Europas samling en hjertesag for Schuman. Men hans mål har aldrig været en europæisk statsdannelse eller en udviskning af de europæiske

---

<i>Staterne skal bestå</i>	landes grænser – selv om han er blevet tillagt disse motiver. Hans ærinde var derimod at omdanne Europas fjendtlighedsindede grænser til berøringslinjer: “Vores europæiske stater er en historisk virkelighed, og at lade dem forsvinde ville være psykologisk umuligt. Deres forskellighed er derimod en fordel, og vi vil hverken nivellere eller udligne den. Alligevel behøver vi en union” for at de nationale interesser modsætninger kan antage et “kollektivt aspekt” (Robert Schuman: Für Europa, 1963: 167 citeret i Niels Arbøl, Et nyt Europa, 1991: 196).
<i>Europæisk ånd</i>	Mens Jean Monnet var kendt som pragmatiker og var en dygtig analytiker af politiske systemer og processer, var Schuman fokuseret på Europas åndelige dimension. For ham var det centrale ikke forbund og alliancer men at tanken om Europa skulle blive til ånd, identifikation og følelser for den enkelte.
<i>Demokrati med kristne værdier</i>	Demokrati og solidaritet - forstået i en kristen-inspireret kontekst - er således nøgle-begreber i hans europæiske idéer. Solidaritet i Schumans optik er “kristelig broderlighed” inspireret af broderskabstanken. Og demokratiet må være baseret på værdier, for at være bæredygtigt: “Demokratiet vil være kristeligt, eller det vil ikke bestå.” (Robert Schuman: Für Europa, 1963: 83 citeret i Niels Arbøl, Et nyt Europa, 1991: 196)
<i>Europas fader</i>	Robert Schuman hyldes idag som “Europas fader”. I Bruxelles er en metrostation, en plads i “Det europæiske distrikt” og en togstation opkaldt efter ham, og Europa-dagen den 9. maj markerer fremlæggelsen af Schuman-planen i 1950.

Bibliografi

Niels Arbøl: Kristendemokraterne i Verden, 1984
Niels Arbøl: Et nyt Europa, 1991
Niels Arbøl: Europas kristne identitet, 2002
Wikipedia: Robert Schuman, 2005 Link: www.wikipedia.org

Om Bruno Langdahl

BA Scient.pol. og EU-konsulent hos Kristendemokraterne. Er tidligere landsformand og landssekretær i Kristendemokratisk Ungdom. Læs mere på www.brunol.dk

---

Hvis du vil vide mere

Her er en række ressourcer for de der måtte være interesseret i at vide mere om den kristendemo-kristiske ideologi, de kristendemokratiske partier m.v. Listen findes i en ugentligt opdateret udgave på www.kristendemokrati.dk.

Tidsskrifter / Tænketaanke / Videnscentre

Cura - kristendemokratisk idé og debat	(dansk)	www.cura.kdu.dk
Kristendemokrati.dk	(dansk/engelsk)	www.kristendemokrati.dk
Civitas – kristendemokratisk idéinstitut	(svensk)	www.civitas.net
Konrad Adenauer-stiftung	(tysk)	www.kas.de
Jacques Maritain Center - Notre Dame	(engelsk)	nd.edu/Departments/Maritain/ndjmc.htm
Política y Espiritu	(spansk)	www.revistapoliticayespiritu.cl

Paraply-organisationer

European People's Party - Christian Democrats (EPP)	www.eppe.org
Youth of the European People's Party (YEPP)	www.yepp.org
European Union of Christian Democratic Workers (EUCDW)	www.eucdw.org
European People's Party in the European Parliament (EPP-ED)	www.epp-ed.org
Organización Demócrata Cristiana de America (ODCA)	www.odca.cl
Movimiento de Parlamentarios Demócrata-Cristianos de América	www.parlaodca.org
Christian Democrats and People's Party International (CDI-IDC):	www.idc-cdi.org

Partier

(* ikke-kristendemokrater / konfessionelle partier)

Albanien:	Christian Democratic Party of Albania	-
	Partia Demokrate (PD e RE)	-
Argentina:	Partido Demócrata Cristiano (PDC)	www.dc.org.ar
Armenien:	Inqnoroshum Miavorum (AIM+)	-
Andorra:	Partit Demòcrata (PD)	-
Aruba:	Arubaanse Volkspartij / Democracia Cristiana	-
Australien:	* <i>Christian Democratic Party (CDP)</i>	www.christiandemocratic.org.au
Belgien:	Christen-Democratisch & Vlaams (CD&V)	www.cdenv.be
	Centre démocrate humaniste (cdh)	www.cdh.be
	* <i>Christlich Soziale Partei (CSP)</i>	www.csp-dg.be
	* <i>Chrétiens Démocrates Francophones (CDF)</i>	www.cdf-info.be
Bolivia:	Partido Demócrata Cristiano (PDC)	-
Bosnien:	Hrvatska kršanska demokratska unija	www.posluh.hr/hkdu-bih
Brasilien:	Partido Social Cristão (PSC)	www.psc.org.br
	Partido Social Democrata Christão (PSDC)	www.psd.org.br
Canada:	Unione dei Democratici Cristiani (UDC Canada)	www.cdcanada.ca
	* <i>Christian Heritage Party (CHP)</i>	www.chp.ca
Chile:	Partido Demócrata Cristiano (PDC)	www.pdc.cl
Costa Rica:	Partido Unidad Social Cristiana (PUSC)	-
Cuba (eksil):	Partido Demócrata Cristiano de Cuba (PDC)	www.pdc-cuba.org
	Movimiento Cristiano "Liberacion" (MCL)	www.mclpaya.org
Cypern:	Democratic Rally (DISY)	www.disy.org.cy
Danmark:	Kristendemokraterne (KD)	www.kd.dk
Den Dom. Rep.	Partido Reformista Social Cristiano (PRSC)	www.partidoreformista.com
DR Congo:	Démocratie Chrétienne (DC)	www.democratie-chretienne.ht.st
Ecuador:	Union Demócrata Cristiana (DP-UDC)	www.dpudc.org
El Salvador:	Partido Demócrata Cristiano (PDC)	www.pdc.org.sv
	Partido Acción Popular (PAP)	-
Estland:	* <i>Eesti Kristlik Rahvapartei (EKRP)</i>	www.ekrp.ee
Filipinerne:	Lakas-NUCD-UMDP	www.lakas-nucd.com
Finland:	Suomen Kristillisdemokraatit (KD)	www.kristillisdemokraatit.fi
Frankrig:	Union pour la Démocratie Française (UDF)	www.udf.org
Georgien:	Saqartvelos Qristianul-Demokratiuli Kavshiri	www.cdu.ge
Grækenland:	Nea Demokratia (ND)	www.neadimokratia.gr
Guatemala:	Democracia Cristiana Guatemalteca (DCG)	www.democraciacristiana.org

Holland:	Christen Democratisch Appèl (CDA) * <i>ChristenUnie</i>	www.cda.nl www.christenunie.nl
Honduras:	Partido Democrato Cristiano (PDC)	www.pdch.hn
Hviderusland:	Belarussioan Christian Democrat Party (BCDP)	-
Indonesien:	Partai Demokrasi Kasih Bangsa (PDKB)	-
Irland:	Fine Gael (FG)	www.finegael.com
Italien:	Unione dei Democratici Cristiani (UDC) - Centro Cristiano Democratici (CCD) - Cristiani Democratici Uniti (CDU) Partito Popolare Italiano (PPI) Partito Democratico Cristiano (DC)	www.udc-camera.it www.ccd.it www.cdu.it www.popolari.it www.partitodemocraticocristiano.it
Kosovo:	A.Christian Dem. Party of Kosovo (PSHDK)	-
Kroatien:	* <i>Hrvatski Demokrsani (HD)</i>	www.hrvatski-demokrsani.hr
Letland:	Kristīgi Demokratiska Savienība (KDS)	www.kds.lv
Libanon:	Union Chrétienne Démocrate Libanaise	-
Litauen:	Lietuvos krikščionys demokratai (LKD)	www.lkdp.lt
Luxembourg:	Chrëstlech Sozial Vollekspartei (CSV)	www.csv.lu
Malta:	Partit Nazzjonalista	www.pn.org.mt
Moldavien:	Partidul Popular Crestin Democrat	www.ppcd.dnt.md
New Zealand:	* <i>Christian Heritage Party (CHP)</i>	www.chp.org.nz
Nicaragua:	Partido Unidad Social Cristiana (PUSC)	-
Norge:	Kristelig Folkeparti (KRF)	www.krf.no
Nordirland:	Ulster Christian Democrat Party (UCDP)	www.ucdp.bizhosting.com
Pakistan:	* <i>Pakistan Christian Congress (PCC)</i>	www.pakistanchristiancongress.com
Panama:	Partido Democrato Cristiano (PDC)	-
Paraguay:	Partido Democrato Cristiano (PDC)	www.pdc.org.py
Peru:	Partido Popular Cristiano (PPC) Partido Demócrata Cristiano (PDC)	www.ppc-peru.org -
Polen:	SKL - Ruch Nowej Polski (SKL-RNP) Zjednoczenia ChrzecijaDsko-N. (ZChN) Partido Social Democrata (PSD)	www.chadecja.org.pl www.zchn.waw.pl www.psd.pt
Portugal:	Partidul Nat. Taranesc Crestin Democrat	www.pntcd.ro
Rumänien:	Románial Magyar Dem. Szövetség (RMDSZ)	www.rmdsz.ro
Rusland:	R. Christiansko-Demokratieskaja Partija (RCDP) Christian Democrat Union (CDU-CR)	www.aha.ru/~rcdp -
San Marino:	Partido Democratico Cristiano Sammarinese	www.pdcs.sm
Schweiz:	Christlichdemokratische Volkspartei (CVP) * <i>Evangelische Volkspartei (EVP)</i> * <i>Parti chrétien-social (PSC)</i>	www.cvp.ch www.evp-pen.ch www.csp-pcs.ch
Slovakiet:	Krestenskodemokraticke Hnutie (KDH) SMK-MKP	www.kdh.sk www.mkp.sk
Slovenien:	Slovenská demokratická a kresnanská únia (SDKÚ) Nova Slovenija-Krscanska Ljudska Stranka (NSi) Slovenska Demokratska Stranka (SDS) Slovenska Ljudska Stranka (SLS)	www.sduonline.sk www.nsi.si www.sds.si www.sls.si
Spanien (Catalunya):	Unió Democràtica de Catalunya (UDC)	www.uniodemocratica.org
Sydafrika:	* <i>African Christian Democratic Party (ACDP)</i> * <i>United Christian Democratic Party (UCDP)</i>	www.acdp.org.za www.ucdp.org.za
Sverige:	Kristdemokraterna (KD)	www.kristdemokraterna.se
Tjekkiet:	Krestanka a demokraticka unie (KDU-CSL)	www.kdu.cz
Tyskland:	Christlich Demokratische Union (CDU) Christlich Soziale Union (CSU)	www.cdu.de www.csu.de
Ukraine:	Partiya Khrystyyans'ko-Narodnyy Soyuz	-
Ungarn:	Magyar Demokrata Fórum (MDF) Fidesz - MPP Keresztény Demokrata Fórum	www.mdf.hu www.fidesz.hu www.kdf.hu
Uruguay:	Partido Democrato Cristiano (PDC)	www.chasque.apc.org/pdc
Venezuela:	Partido Social Cristiano (COPEI)	-

Om Cura

Cura udkommer som et gratis webmagasin (webzine) i PDF-format. Ønsker man at modtage bladet kan man oprette abonnement på bladet og downloade dette og tidligere numre på www.cura.kdu.dk.

- **Udgives af**

Kristendemokratisk Ungdom (KDU)

- **Redaktion**

Bjarne Kallesø
Nikolaj Feldbech Rasmussen
Bruno Langdahl
Jakob Norgaard Mortensen
Michael Hedelund
Jan Nilsson
Jonas Norgaard Mortensen (ansh.)

- **DTP & grafik**

back/slash v. Michael Hedelund

- **ISSN**

Udskriftsudgave: 1602-1460
Onlineudgave: 1602-2238

- **Ekspedition & evt. henvendelse**

KDU
Att.: Cura
Allégade 24B
2000 Frederiksberg
Tlf. 3327 7800
E-mail: kdu@kdu.dk
www.cura.kdu.dk

- **Udkommer**

Cura 14: September 2005.

- **Rettigheder**

Artikler i *Cura* må citeres indenfor citatreglerne, og når det sker med tydelig angivelse af *Cura* som kilde. Erhvervsmæssig affotografering og brug af *Cura's* tekst, billeder og illustrationer er ikke tilladt.

